

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תנ"ך

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	קטע שלא נלמד	—	(4×5)	—	20 נקודות
פרק שני	—	עיון בתורה (ספר בראשית ודברים עם מפרשים)	—	(9×4)	—	36 נקודות
פרק שלישי	—	עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים	—	$(8 \times 2 + 7 \times 4)$	—	44 נקודות
					—	סך הכול
					—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) תנ"ך שלם ונקי, בלי פירושים ובלי תוספות.

(2) ספר ויקרא עם מפרשים: "מקראות גדולות".

ד. הוראות מיוחדות: בפרק השלישי יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – קטע שלא נלמד (20 נקודות)

עיין בויקרא, כ"ה, י"ד-כ"ד, וענה על חמש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה – 4 נקודות).

שים לב: אין להעתיק את דברי הפרשן. עליך לענות במילים שלך.

1. רש"י (לפסוק י"ד): "לפי פשוטו כמשמעו".
 א. הסבר את פסוק י"ד, לפי הפשט.
 ב. לפי רש"י, מה למדו חז"ל מן המילים "לעמיתך" ו"עמיתך"?
2. פסוק ט"ז חוזר לכאורה על הכתוב בפסוק ט"ו.
 לפי ספורנו ד"ה "תרבה מקנתו", מה פסוק ט"ז מוסיף על פסוק ט"ו?
3. לפי רש"י, באר מהי ההונאה שמדובר בה בפסוק י"ז, והסבר מדוע התורה כותבת על זה "ויראת מאלקיך".
4. "וישבתם על הארץ לבטח... וישבתם לבטח עליה" (פסוקים י"ח-י"ט).
 עיין ברמב"ן ד"ה "ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו".
 לפי רמב"ן, מה רצתה התורה להדגיש במילים "וישבתם וגו'" בפסוק י"ח, ומה רצתה להדגיש במילים "וישבתם וגו'" בפסוק י"ט?
5. "ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה" (פסוק י"ט).
 לפי ספורנו, מהו המובן של הברכה "ואכלתם לשבע", ומה התורה מבטיחה במילים "וישבתם לבטח עליה"?
6. "ועשיתם את התבואה לשלש השנים... ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית" (פסוקים כ"א-כ"ב).
 מהי הסתירה לכאורה בין שני הפסוקים, וכיצד רש"י מיישב אותה?
7. לפי רמב"ן ד"ה "ובכל ארץ אֲחֻזְתְּכֶם" (מן המילים "והוצרך לומר כן"), פסוק כ"ד מוסיף שתי תוספות על הכתוב בפסוק כ"ג.
 מה הן שתי התוספות?

פרק שני – עיון בתורה (ספר בראשית ודברים עם מפרשים) (36 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 8–13 (לכל שאלה – 9 נקודות).

8. בראשית, ד', ז'–י"ד

א. "לפתח חטאת רבץ" (פסוק ז').

רמב"ן: "כי לפתח ביתך חטאתך רובץ להכשילך בכל דרכיך".

הסבר את הביטוי "לפתח חטאת רבץ", על פי רש"י ועל פי רמב"ן. (3 נקודות)

ב. מהו הקושי בפסוק ח', וכיצד רש"י מיישב אותו? (3 נקודות)

ג. "גדול עֲוֹנֵי מִנְשׁוֹא" (פסוק י"ג).

הסבר את דברי קין, על פי רש"י ועל פי רמב"ן. (3 נקודות)

9. בראשית, ט"ו, י"ג–ט"ז

א. "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם... ארבע מאות שנה" (פסוק י"ג).

מהו הקושי בפסוק זה לפי רש"י, וכיצד הוא עונה על הקושי? (3 נקודות)

ב. "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי" (פסוק י"ד).

מדוע דן ה' את הגוי הזה, הרי הוא גזר "ועבדום וענו אתם"? כתוב תשובה אחת המובאת בפירוש רמב"ן לפסוק י"ג.

(3 נקודות)

ג. "ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד הַנְּה" (פסוק ט"ז).

כיצד רש"י מסביר נימוק זה? (3 נקודות)

10. דברים, ב', כ"ה–כ"ט

א. "היום הזה אֶחָל תֵּת פַּחַדְךָ וִירָאתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם" (פסוק כ"ה).

על פי רש"י, לאיזה מאורע מתייחס פסוק כ"ה, ומדוע מאורע זה גרם שפחדו ויראתו של משה יהיו "על פני העמים

תחת כל השמים"? (3 נקודות)

ב. "ואשלח מלאכים ממדבר קִדְמוֹת... דברי שלום" (פסוק כ"ו).

על פי רש"י, מה מרמזת המילה "קדמות" בנוגע לשליחת המלאכים אל סיחון?

כתוב פירוש אחד. (3 נקודות)

ג. "כאשר עשו לי בני עֲשׂוֹ" (פסוק כ"ט).

על פי רש"י, מה עשו בני עֲשׂוֹ לבני ישראל? (3 נקודות)

11. דברים, ז', א'–ט'

א. "ולא תחנם" (פסוק ב').

כתוב את שני הפירושים של רש"י למילה "תחנם", והסבר את האיסור "לא תחנם" על פי כל פירוש. (3 נקודות)

ב. "כי יסיר את בנך מאחריך" (פסוק ד').

(1) על פי רש"י, מיהו "בנך" הנזכר בפסוק זה, ומי יסיר אותו מאחרי ה'?

(2) על פי רש"י, מהי המסקנה ההלכתית הנלמדת מפסוק זה?

(3 נקודות)

ג. "שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותיו לאלף דור" (פסוק ט').

מה ההבדל בין פסוק זה ובין פסוק י' בפרק ה', וכיצד רש"י מסביר את ההבדל הזה?

(3 נקודות)

12. דברים, י"א, כ"ו–כ"ט

א. "ראה אנכי נתן לפניכם... ברכה וקללה" (פסוק כ"ו).

לפי ספורנו, מה רצה משה שבני ישראל יראו? (3 נקודות)

ב. רש"י (לפסוק כ"ח): "מכאן אמרו המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה (ספרי)".

הסבר כיצד לומדים זאת מן הפסוק. (3 נקודות)

ג. "ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל" (פסוק כ"ט).

לפי רש"י, כיצד קיימו את הציווי הזה? (3 נקודות)

13. דברים, י"ב, י"ג–כ"א

א. "בכל אֶנֶת נפשך תזבח ואכלת בשר" (פסוק ט"ו).

"בכל אֶנֶת נפשך תאכל בשר" (פסוק כ').

על פי רש"י, איזה בשר הותר לאכילה בפסוק ט"ו, ואיזה בשר הותר לאכילה בפסוק כ'? (3 נקודות)

ב. "הטמא והטהור יאכלנו" (פסוק ט"ו).

על פי רש"י, מדוע התורה מדגישה זאת כאן? (3 נקודות)

ג. "כי ירחק ממך המקום" (פסוק כ"א).

על פי רמב"ן לפסוק כ', כתוב אם ההיתר הוא רק לאדם שגר רחוק מירושלים, והסבר את הנימוק של רמב"ן לדבריו.

(3 נקודות)

פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים

(44 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 14–16 (לכל שאלה – 8 נקודות), ועל ארבע מן השאלות 17–23 (לכל שאלה – 7 נקודות).

שים לב: בשאלות שבחרת, יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

ענה על שתיים מן השאלות 14–16 (סך הכול – 16 נקודות).

14. מלכים א, א', ה'–ח'

א. עיין בפסוק ו'.

בפסוק ו' כתובים שלושה דברים על אדניה. הסבר כיצד כל אחד מן הדברים האלה יכול להסביר את ההתנהגות

שלו המובאת בפסוק ה'. (4 נקודות)

ב. עיין בפסוק ז'.

את מי צירף אדניה אליו, ומדוע? (4 נקודות)

15. מלכים א, ב', א'–י"א

א. "ושמרת את משמרת ה' אלקיך ללכת בדרכיו לשמור חקתיו מצותיו ומשפטיו ועדותיו... למען תשכיל" (פסוק ג').

הסבר שלוש מן הבקשות שביקש דוד המלך משלמה בנו, וכתוב מהי כוונתו במילים "למען תשכיל".

(4 נקודות)

ב. "אשר עשה לי יואב בן צרויה" (פסוק ה').

"והנה עמך שמעי בן גרא בן הימיני" (פסוק ח').

הסבר מה עשה כל אחד מאנשים אלה לדוד המלך, וכתוב מה התבקש שלמה לעשות לכל אחד מהם.

(4 נקודות)

16. מלכים א, י"ח, כ"א–ל"א

א. "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים" (פסוק כ"א).

מהי תלונת אליהו על העם על פי פסוק זה? בתשובתך התייחס למילים המודגשות בקו. (4 נקודות)

ב. "אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך" (פסוק ל"א).

לשם מה הוזכר כאן שינוי שמו של יעקב לישראל? (4 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 17–23 (סך הכול – 28 נקודות).

17. ישעיה, י"ב, א'–ב'

א. "אודך ה' כי אנפת בי" (פסוק א').

על מה מודה המתפלל? (3 נקודות)

ב. "כי עזי וזמרת י-ה ה', ויהי לי לישועה" (פסוק ב').

הסבר את המילים המודגשות, ואת הקשר בין שני חלקי הפסוק.

(4 נקודות)

18. ישעיה, נ"ב, ד'–ה'

א. על פי פסוק ד', מה ההבדל בין השעבוד של מצרים ובין השעבוד של אשור? (3 נקודות)

ב. הסבר את התוכן של פסוק ה', ואת הקשר בין פסוק זה לנושא הפרק. (4 נקודות)

19. הושע, י"ג, א'–ו'

א. "כדבר אפרים רתת נשא הוא בישראל" (פסוק א').

(1) מיהו "אפרים", ומה עשה?

(2) למה זכה "אפרים", ומדוע נענש?

(4 נקודות)

ב. עיין בפסוקים ה'–ו'.

לאילו תקופות נוגעים הדברים שבפסוקים אלה, ומה אפיין כל אחת מן התקופות האלה? (3 נקודות)

20. יונה, ב', ה'–ו'

א. "ואני אמרתי נגרשתי... אך אוסיף להביט אל היכל קדשך" (פסוק ה').

הסבר את הפסוק. בתשובתך ציין לאיזה אירוע התכוון יונה במילה "נגרשתי", ומדוע הוא אומר "אוסיף להביט".

(4 נקודות)

ב. הסבר את הקשר שבין פסוק ט' לפסוק י'. (3 נקודות)

21. זכריה, ג', א'–ה'

א. עיין בפסוקים א'–ב'.

מדוע קטרג השטן על יהושע הכהן הגדול, ומה טען ה' נגד קטרוג זה? (3 נקודות)

ב. כתוב מה מסמלות המילים (וצירופי המילים) האלה:

— "הסירו הבגדים הצואים" (פסוק ד').

— "מחלצות" (פסוק ד').

— "צניף טהור" (פסוק ה').

(4 נקודות)

22. תהלים, צ"ג

א. "ה' מלך גאות לבש" (פסוק א').

לאיזו תקופה מתייחס המזמור, וכיצד היא מתוארת בפסוק א'? (3 נקודות)

ב. (1) הסבר את הנאמר "עדתיך נאמנו מאד לביתך נאווה קדש" (פסוק ה').

(2) הסבר את הקשר בין "ה' לאורך ימים" (פסוק ה') ובין תחילת הפסוק.

(4 נקודות)

23. תהלים, ק'

א. "מזמור לתודה" (פסוק א').

מתי היו אומרים מזמור זה? (3 נקודות)

ב. "עבדו את ה' בשמחה" (פסוק ב').

הסבר מדוע יש לעבוד את ה' בשמחה. (4 נקודות)

בהצלחה!